

[Økonomiministeren.]

statistiske oplysninger til støtte for de beslutninger, der må træffes i den økonomiske politik.

Lovforslagets bestemmelser, hvorefter der kan idømmes bøde, når de afkrævede oplysninger ikke meddeles, er af samme art som hidtil. Bestemmelserne har hidtil kun været anvendt i meget begrænset omfang.

Med den her foreslåede lov vil en række love og særlige bestemmelser kunne ophæves, således som nævnt i forslaget § 14. Det er endvidere forudsat, at forskellige bekendtgørelser om indsamling af statistiske oplysninger, som i sin tid er udstedt af handelsministeriet i henhold til vareforsyningsloven og senere i henhold til valuta-loven, ophæves.

Med hensyn til de nærmere enkeltheder skal jeg tillade mig at henvise til lovforslaget og bemærkningerne til dette.

Hermed skal jeg anbefale forslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Endvidere skal jeg tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.*

Forslaget går ud på at gennemføre dels en regulering af lønnen til de i lønnings- og pensionslovens 1. lønningsklasse normerede landpostbude med deltids tjeneste, dels en udvidelse af det tidsrum, for hvilket der kan ydes godtgørelse for tjeneste på søn- og helligdage, således at der fremtidig kan ydes godtgørelse for tjeneste udført i tiden efter lørdag kl. 14 til søndag kl. 24 samt i hele døgnet på søgnehelligdage.

Begge disse ændringer er i overensstemmelse med forslag, der er fremsat af det udvalg, som i maj måned 1965 blev nedsat til overvejelse af spørgsmålet om ændring af statstjenestemændenes arbejdstidsregler som følge af den arbejdstidsnedsættelse på det private arbejdsmarked, som sker i henhold til forligsmandens mæglingforslag af 10. februar 1965.

Udvalget har foreslået, at statstjenestemændenes arbejdstid nedsættes fra gennemsnitlig 45 timer til gennemsnitlig 44 timer pr. uge ligesom på det private arbejdsmarked. For landpostbude i 1. lønningsklasse, der er deltidsbeskæftigede, er det

imidlertid ikke muligt at nedsætte den gennemsnitlige daglige arbejdstid. Da de pågældendes løn er fastsat i forhold til lønnen for et landpostbud med fuld tjeneste, hvis arbejdstid nedsættes som nævnt, foreslås der — på linje med, hvad man gjorde ved tjenestetidsnedsættelsen i 1961 — foretaget en regulering af de deltidsbeskæftigede landpostbudes løn, således at de pågældendes grundlønninger forhøjes med samme procent, som tjenestetidsnedsættelsen er udtryk for.

Forslaget om udvidelse af perioden for ydelse af godtgørelse for tjeneste på søn- og helligdage svarer til den på det private arbejdsmarked gennemførte ordning, hvorefter der ydes en særlig godtgørelse for arbejde i holddrift på lørdage i tiden fra kl. 14 til søndagsdøgnet slutning samt på søgnehelligdage. På grund af statstjenestens særlige karakter må mange tjenestemænd udføre tjeneste i tiden fra lørdag kl. 14 til søndag kl. 24 samt på søgnehelligdage, og det må anses for rimeligt, at der åbnes adgang for ydelse af en særlig godtgørelse også til statstjenestemændene for tjeneste i det nævnte tidsrum.

Idet jeg i øvrigt skal henvise til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til det høje tings velvillige behandling.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg tillader mig herved at fremsætte *forslag til lov om centre for højere uddannelse.*

Vi har her i tinget mere generelt drøftet universitetsproblemer 2 gange i de senere år. I 1962 behandlede vi det lovforslag om oprettelse af et lægevidenskabeligt fakultet i Odense, som senere blev til loven af 16. juni 1962. Man var dengang klar over, at problemerne ikke ville være løst med oprettelsen af et nyt lægevidenskabeligt fakultet, og i 1964 fik tinget da også forelagt lovforslaget om oprettelse af et universitet i Odense, der blev vedtaget og stadfæstet som loven af 4. juni 1964.

Også under behandlingen af dette lovforslag blev det såvel fra folketinget som fra regeringens side tilkendegivet, at udbygningen af de højere uddannelser ikke kunne anses for afsluttet med universitetet i Odense. Som følge heraf skabtes der da også

[Undervisningsministeren.]

med lovens § 3 hjemmel for nedsættelse af planlægningsrådet for de højere uddannelser.

Der blev under behandlingen af lovforslaget om Odense universitet fra mange sider udtrykt ønske om, at der meget snart måtte blive fremsat forslag om, hvor nye universiteter eller universitetscentre skulle placeres, således at mulighederne for adgang til højere uddannelser blev mere ligelig fordelt landet over.

Dette ønske er senere blevet fulgt op af en henvendelse i november 1965 fra de kredse, som arbejder for oprettelsen af et universitet i Sydjylland, og hvori der blev anmodet om, at der i indeværende folketingsamling måtte blive truffet bestemmelse om, hvor i det sydlige Jylland et kommende universitet skal placeres.

Denne henvendelse oversendte jeg til planlægningsrådet med anmodning om, at den sammen med de ovennævnte tilkendegivelser fra folketinget måtte indgå i rådets overvejelser. Rådet offentliggjorde i december en indstilling om spørgsmålet, der suppleret med et omfattende bilagsmateriale forelå i februar.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder med planlægningsrådets indstilling og det materiale, som fulgte med indstillingen. Det er sendt ud til tingets medlemmer.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, har regeringen fundet det rigtigst at fremlægge denne indstilling og et på grundlag heraf udarbejdet lovforslag for tinget — idet man erklærer sig rede til forhandlinger på grundlag af den debat, der måtte blive ført om forslaget — selv om man finder, at en række forhold kan tale for at vente med en endelig stillingtagen, indtil den af planlægningsrådet bebudede planskitse for de højere uddannelsers udbygning foreligger. Jeg skal i øvrigt henvise til bemærkningerne til lovforslaget.

Jeg føler dog trang til at sige, at selv om spørgsmålet om placering af nye centre for højere uddannelser nu bliver afklaret, er det

ikke ensbetydende med, at man kan gå i gang med undervisningen de nævnte steder i de første år.

For det første er planlægningsrådet, som det fremgår af rådets redegørelse, ikke nået så langt i sit arbejde, at det i dag kan siges, hvad der skal foregå ved de nye centre, og hvilke studieretninger og institutter de skal omfatte.

For det andet viser de erfaringer, man hidtil har høstet ved forberedelserne til Odense universitets start, at det er meget svært at forcere en sådan start frem. I udlandet regner man almindeligt med, at der går mindst 5 år fra beslutningen om oprettelse af et nyt universitet tages, og indtil de første studenter kan indskrives. I Odense lykkes det at komme i gang 2 år efter lovens vedtagelse; men det sker kun, fordi det, bl. a. ved de bevilgende myndigheders velvilje, kan lade sig gøre at opføre velegnede midlertidige lokaler på et år. De første permanente universitetsbygninger kan ikke stå færdige før i 1969.

For det tredje ligger der ved Københavns og Århus universiteter presserende udbygningsopgaver, som må løses. Dette var der da også enighed om i det folketingsudvalg, som behandlede lovforslaget om Odense universitet, idet hele udvalget ønskede at fremhæve, at der, uanset oprettelsen af et tredje universitet og eventuelle yderligere universiteter, var et akut behov for afhjælpning af lokalesituationen ved de to bestående universiteter.

For disse to universiteter har det været et problem at sikre sig arealer, hvorpå udbygningen kunne ske. Der er nu opnået tilfald om arealer, således at man kan begynde at disponere, men det gælder desværre for hovedparten af arealerne, at de i dag benyttes til andre formål — fortrinsvis militære anlæg — og før der er skaffet midler til opførelse af disse anlæg andetsteds, kan man ikke omsætte de to universiteters byggeplaner i deres helhed til realiteter.

Man kan naturligvis spørge, hvorfor det er så vigtigt med udbygningen af de be-

[Undervisningsministeren.]

stående universiteter, at de skal føres frem i denne forbindelse.

Hertil må jeg svare, at der ved de to bestående universiteter — deres store lokale vanskeligheder til trods — er noget at bygge på. Her er et studie- og forskningsmiljø, her er store sammenarbejdede lærer- og forskerstabe, her er biblioteker og forskningsudstyr.

Dertil kommer, at de bestående universiteter er de steder, hvor man i første række skal uddanne de lærere og forskere, som skal virke ved kommende nye centre for højere uddannelser og forskning.

Man kan så spørge: hvorfor skal man først til at uddanne disse lærere nu? Hvorfor er der ikke nok? Hovedgrunden er nok den, at vi endnu i dag må rekruttere lærere og forskere til universiteterne og de højere læresteder af de små fødselsårgange i trediverne, der gik ind i gymnasiet og en akademisk uddannelse i en periode, hvor kun et par procent af en årgang unge valgte denne vej, medens de studerende i dag tilhører de store årgange fra fyrrerne, der — også forholdsmæssigt — i langt større tal har valgt en højere uddannelse.

For så vidt angår Odense universitet, så ligger det klart, at man her er kommet så langt med forberedelserne, at det vil blive det sted, som først vil have mulighed for at aflaste de bestående universiteter.

Vi står inden for de højere uddannelser med store vanskeligheder, og vanskelighederne bliver næppe mindre de kommende år. Det er vel så en fattig trøst, at der er tale om et internationalt fænomen. Ikke uden grund taler man i næsten alle lande om en „uddannelseseksplosion“.

Når regeringen foreslår spørgsmålet om oprettelse af nye centre for højere uddannelser inddraget i planlægningen, er det som sagt ikke, fordi man regner med en meget hurtig start de nævnte steder, men fordi man finder, at flere grunde taler for, at man på et tidligt tidspunkt lægger fast, hvor nye universitetscentre kan placeres.

Der vil, efterhånden som planlægningen skrider frem, og efterhånden som forudsætningerne derfor er til stede, blive fremsat lovforslag om de enkelte centres oprettelse.

Nu skulle jeg efter almindelig praksis indstille det foreliggende lovforslag til velvillig

og hurtig behandling i det høje ting, og jeg vil ikke i denne sag undlade at påkalde det høje tings velvilje. Men der er med behandlingen af dette lovforslag forbundet så store problemer — jeg tænker f. eks. på de økonomiske perspektiver, det løfter sløret for, på de landsdelsmæssige problemer og på de overvejelser om, hvad man vil med de nye universitetscentre, som nu finder sted i planlægningsrådet — at jeg må tilråde, at der lægges vægt på grundigheden fremfor hurtigheden.

Endvidere tillader jeg mig at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

Ved lærerlønningssloven af 7. juni 1958 blev der fastsat ensartede lønskalaer for købstadlærergruppen og landsbylærergruppen med den ikke uvæsentlige forskel, at lærere og overlærere ved købstadskolerne opnår et alderstillæg mere end landsbylærere og dermed en højere slutløn. Denne forskel er, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, blevet af reel betydning fra 1. april 1964 og er af landsbylærerne blevet følt som en urimelighed. Følelsen heraf er ikke blevet mindre af, at skoleordningen principielt er den samme i byerne og på landet, og at købstadskoleordning helt eller delvis kan indføres i landkommuner eller i skoleforbund, der omfatter 2 eller flere landkommuner, med den følge, at lønforskellen endog kan gøre sig gældende inden for samme skolevæsen.

Det må erkendes, at der næppe er rimeligt grundlag for den bestående ulighed, og det foreslås derfor — med virkning fra 1. april 1965 — at forlænge lønrammen for 3. lønningsklasse med et yderligere alderstillæg. Da det ikke forekommer stemmende med billighed at se bort fra de landsbylærere, der er afskediget med pension i tiden 1. april 1964-31. marts 1965, og som ville være kommet op på den ny slutløn, hvis den havde været gældende pr. 1. april 1964, foreslås det endvidere — ligeledes med virkning fra 1. april 1965 — i pensionsmæssig henseende at stille de pågældende (det drejer sig formentlig om ca. 50 lærere), som om de havde opnået denne slutløn.

Fra forskellig side har man været inde på, om bestemmelserne i lærerlønningsslovens § 25 om tjenesteboliger til landsbylærerne